

LANDSBYGDS BAROMETERN 2024.

FÖRORD.

Varje år gör opinionsinstitutet hundratals undersökningar där människor får komma till tals om livet och lyckan, politiken och pengarna. En fullkomlig flodvåg av siffror störtar fram. Översvämmar inkorgar och bygger övertidsberg hos de drabbade.

Ändå säger all data så lite om människorna bortom centralorterna. Problemformuleringarna är ofta påtagligt nationella till sin karaktär. Och här saknas perspektiv som fångar upp tillståndet i själva medborgarskapet. Det finns också en teknisk aspekt: De som bor i landsbygd rättar sig inte efter administrativa gränser, vilket gör det omöjligt att med några knapptryckningar i Excel göra en analys i efterhand.

På så sätt leder metodmässigt representativa urval ändå till blinda fläckar i statistiken. Det gör i sin tur att tolkningen av behoven i landsbygder bygger på förenklingar och polariserade föreställningar från den politiska debatten.

Landsbygdsbarometern 2024 ska läsas som en larmrapport. Missnöjet bland landsbygdsborna är massivt. Beslutsfattare levererar inte. Resurserna går till städerna och staten har lämnat scenen.

Landsbygdsbarometern ska också läsas som en möjlighet. Trots missnöjet finns en stark framtidstro. Här finns en vilja att själv engagera sig i lokalsamhället. Idéer också – fler än 600 av de som svarade på undersökningen gav egna förslag på politiska insatser de vill se. Vilka de är presenterar vi i en senare rapport.

Från ett politiskt perspektiv är resultatet tydligt, men samtidigt inte spektakulärt. Det är inga udda böjelser eller extrema krav som döljer sig bland svaren. När landsbygdsbor väljer sin viktigaste fråga på platsen där de bor hamnar vård i toppen, följt av skola & förskola samt infrastruktur & resande. Självklara ingredienser i ett fungerande medborgarskap som redan finns högt på den politiska dagordningen. Prioriteringen av frågor är påfallande lika mellan både kön och vilken sida i politiken de som svarat befinner sig på.

Resultatet manar till handling. Fönstret står fortfarande öppet. Det är en fråga om demokrati och rättvisa för alla dem som bor bortom städerna. Men för Sverige som nation finns det också anledning att sätta resultatet i relation till möjligheterna att möta samhällsutmaningar som klimatomställning och krisberedskap. Där kan en starkt upplevelse av att vara en del av samhället bana väg för förändring.

INNEHÅLL

Sammanfattning	4
Underkänt för beslutsfattarna	6
Bara 7 procent ser landsbygdsperspektiv hos de nationella beslutsfattarna	6
63 procent tycker inte att kommunen tar hänsyn till landsbygdsbor	6
Missnöjet med beslutsfattare utbredd både till höger och vänster	7
76 procent anser att staten har övergivit landsbygderna	7
Majoriteten tycker inte att resurser fördelas rättvist	9
Landsbygdsvaljarna tar eget ansvar – men inte för allt	10
Tre av fyra känner framtidstro för platsen de bor på	11
Landsbygdsvaljarnas viktigaste frågor	13
Kvinnor och män i landsbygder mer samstämda än män och kvinnor nationellt	14
Höger och vänster prioriterar olika nationellt	14
Hälften tycker att sjukvård och skola är viktigast där man bor	15
Landsbygdsvaljare både till höger och vänster prioriterar sjukvård och skola	15
Landsbygdsvaljarnas egna ord om sin viktigaste fråga	16
Välfärd och kommunikationer prioriteras	24
Kvinnor och män prioriterar nästan lika	25
Väljare till höger och vänster prioriterar också nästan lika	25
Om respondenterna	26

SAMMANFATTNING.

Landsbygdsbarometern 2024 är en opinionsundersökning som mäter landsbygdsbors syn på politiska frågor. Undersökningen är gjord av Indikator Opinion på uppdrag av Riksorganisationen Hela Sverige ska leva. Läs mer om urval, metod och genomförande på sidan 26.

Underkänt för beslutsfattarna

Landsbygdsborna upplever att beslutsfattare inte tar hänsyn till dem. Sämst betyg får EU och den nationella nivån, med tydliga skillnader jämfört med den regionala och kommunala nivån. Mönstret ser likadant ut oavsett om de som svarat uppfattar att de står till vänster, i mitten eller till höger i politiken. Likheter är också mycket stora mellan kvinnor och män. Bilden av missnöje förstärks av uppfattningen om hur resurser fördelas mellan landsbygder och städer, samt i en upplevelse av att staten har övergivit landsbygderna. Samtidigt menar ungefär hälften av de som svarat att de inte heller kan förvänta sig samma servicegrad som stadsbor.

7 % tycker att nationella beslutsfattare tar hänsyn till landsbygdsbor.

14 % tycker att samhällets resurser fördelas rättvist mellan landsbygder och städer.

76 % instämmer i påståendet att staten har övergivit landsbygderna.

77 % anser att de själva har ett ansvar att utveckla platsen de bor på.

85 % tycker att man ska engagera sig i lokala organisationer.

74 % anser att man inte ska vänta på staten för att lösa problem, utan ta egna initiativ.

74 % känner framtidstro på platsen där de bor.

Framtidstro & handlingskraft

Parallellt med det missnöje landsbygdsborna ger uttryck för framträder en bild av annan karaktär – som präglas av ansvarskänsla, handlingskraft och framtidstro.

Landsbygdsväljarna lägger inte allt ansvar på politikerna. Det finns en kraftig majoritet för uppfattningen att:

- a) de själva har ett ansvar för att utveckla platsen där de bor
- b) man ska engagera sig i lokala organisationer
- c) man ska ta egna initiativ och inte vänta på staten för att lösa problem. Tre av fyra landsbygdsbor känner framtidstro för platsen där de bor.

Sjukvård är den viktigaste frågan lokalt och nationellt

När landsbygdsbor svarar på vilken fråga som är viktigast för platsen där de bor hamnar sjukvård i topp, följt av skola/barnomsorg. Det finns tydliga skillnader i vilka frågor de anser är viktiga för Sverige och vilka frågor som är viktiga för platsen där de bor. *Lag och ordning*, *Miljö och klimat* samt *Försvar och beredskap* prioriteras högre som nationell fråga än som lokal fråga. *Skola och barnomsorg*, *Infrastruktur och resande* samt *Skog/jordbruk* prioriteras högre i det lokala perspektivet. Det finns en stor enighet över partigränserna – och även skillnaderna mellan kvinnor och män är små.

Topp tre på platsen där du bor

1. Sjukvård (37 procent)
2. Skola & barnomsorg (17 procent)
3. Infrastruktur & resande (7 procent)

Topp tre för Sverige

1. Sjukvård (32 procent),
2. Lag & ordning (19 procent)
3. Miljö och klimat (9 procent)

Stor enighet över partigränser

Det finns en stor enighet över partigränserna – och även skillnaderna mellan kvinnor och män är små.

54 procent av högersympatisörerna prioriterar sänkt pris på drivmedel som ett av de tre bästa politiska förslagen, medan motsvarande siffra för vänstersympatisörerna är 24 procent. Det är den största skillnaden mellan respondenterna till höger respektive vänster.

När det gäller de politiska förslagen Stoppa nedläggning av skolor i landsbygder, Rusta upp och bygg vägar, järnvägar och cykelbanor i landsbygder, Tvinga myndigheter att ta hänsyn till landsbygders förutsättningar samt Ekonomiskt stöd till service i landsbygder (livsmedel, apotek m.m.) skiljer det i inget fall mer än fyra procentenheter mellan vänster- och högersympatisörer.

UNDERKÄNT FÖR BESLUTSFATTARNA.

Bara 7 procent ser landsbygdsperspektiv hos de nationella beslutsfattarna

Endast 7 procent av de svarande anser att beslutsfattare på nationell nivå tar hänsyn till landsbygdsbor i hög eller ganska hög utsträckning.

Något fler anser att EU-nivåns beslutsfattare tar hänsyn till landsbygdsbor, totalt 11 procent. Men även här är det bara 2 procent som väljer alternativet i mycket hög utsträckning. Kommunen är den nivå som anses ta mest hänsyn till landsbygdsbor (37 procent), och regionen näst mest hänsyn, 17 procent ej avrundat.¹

I hur stor utsträckning tycker du att beslutsfattare på olika nivåer tar hänsyn till landsbygdsbor?

EU-nivå

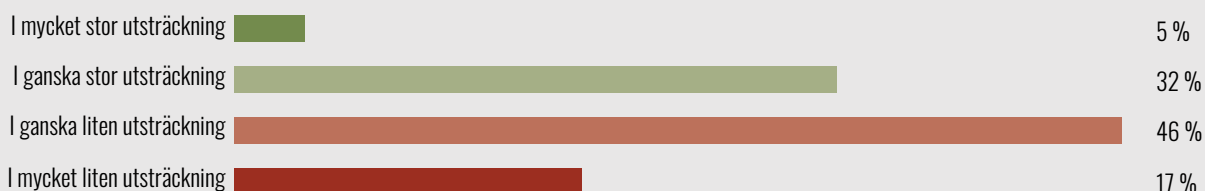
Nationell nivå

63 procent tycker inte att kommunen tar hänsyn till landsbygdsbor

Trots att kommunen anses vara den nivå som bäst tar hänsyn till landsbygdsbors perspektiv anser en majoritet, 63 procent, att kommunen tar mycket liten eller ganska liten hänsyn till landsbygdsbors perspektiv. När det gäller beslutsfattare på regional nivå svarar 83 procent att dessa inte tar hänsyn till landsbygdsbors perspektiv.

Kommunal nivå

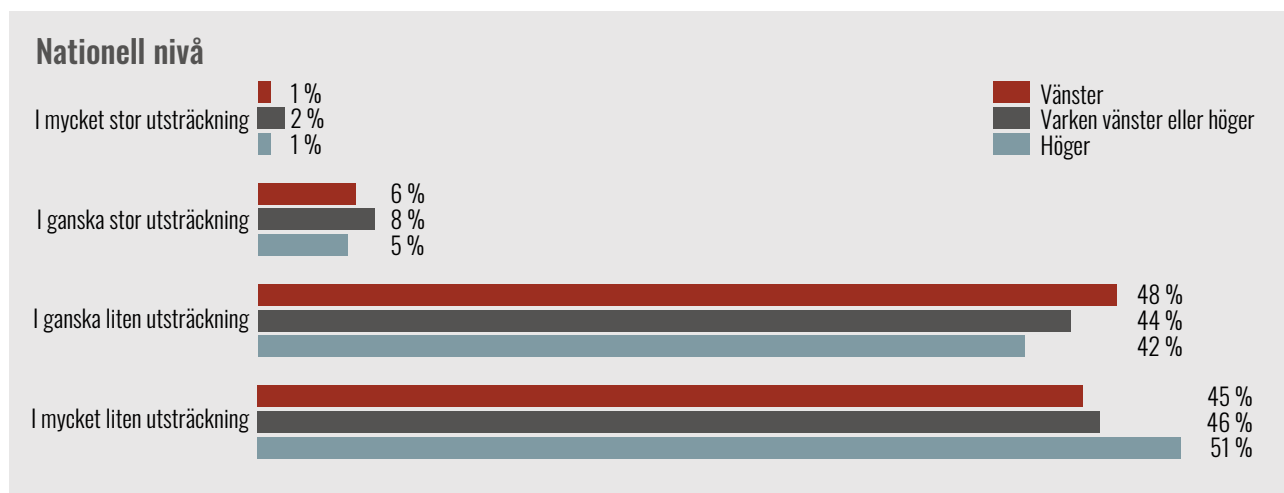
Regional nivå

¹ Den noggranne läsaren noterar kanske att det inte alltid blir 100 procent när man räknar samman svaren. Det beror på att siffrorna avrundats till heltal.

Missnöjet med beslutsfattare är utbrett både till höger och vänster

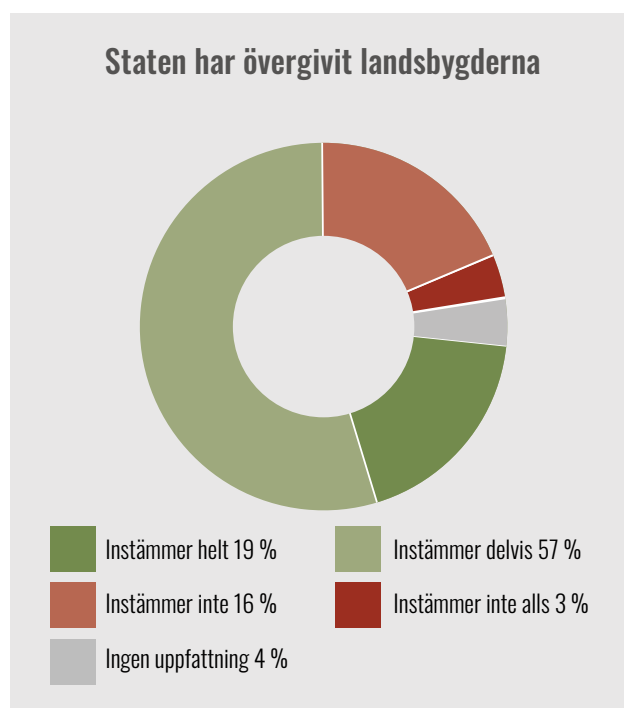
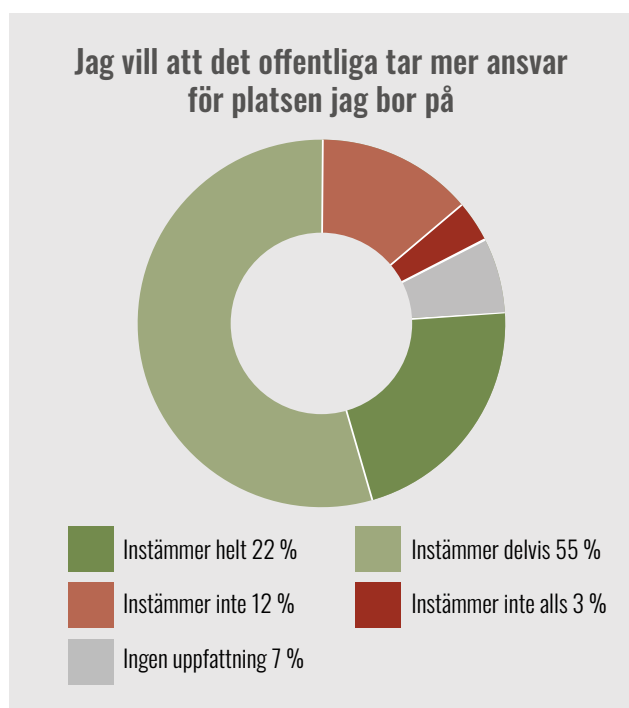
I en sortering av väljare i de tre grupperna vänster, varken till vänster eller höger och höger ser vi att skillnaderna är mycket små. Väljarna till vänster har en något högre andel som svarar att de anser att beslutsfattare på nationell nivå tar hänsyn till landsbygdsbor i mycket liten utsträckning. Urvalet är för litet för att dra några stora slutsatser på det, men det visar att missnöjet är lika utbrett både till höger och vänster. Inte heller mellan kvinnor och män syns det några skillnader i hur stor utsträckning de anser att beslutsfattare tar hänsyn till landsbygdsbor.

76 procent anser att staten har övergivit landsbygderna

I det här avsnittet redovisas hur landsbygdsbor förhåller sig till tolv olika påståenden som handlar om hur de känner för sin plats, och hur de anser att ansvaret för platsen ska fördelas mellan individerna som bor där och andra aktörer. För varje påstående har de svarande fått välja mellan alternativen *instämmer helt*, *instämmer delvis*, *instämmer inte*, *instämmer inte alls* och *ingen uppfattning*.

Viljan att själv engagera sig i sin plats är stor hos landsbygdsväljarna, men man vill inte ta på sig allt ansvar för platsens utveckling. 78 procent instämmer i påståendet *Jag vill att det offentliga tar mer ansvar för platsen jag bor på*. Nästan lika många, 76 procent, instämmer också i påståendet *Staten har övergivit landsbygderna*.

83 %

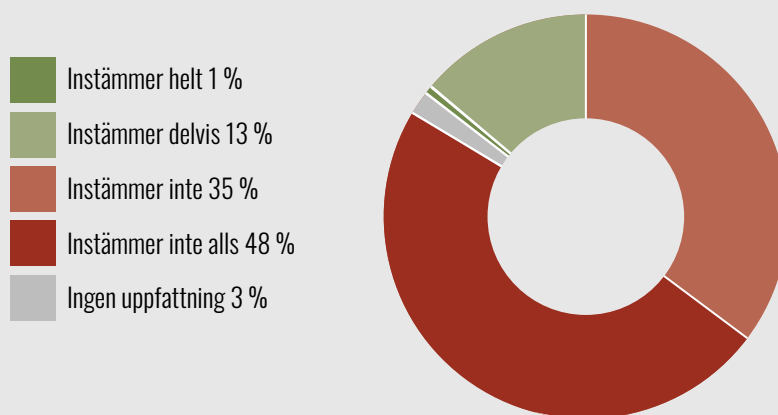
**TYCKER ATT FÖRDELNINGEN
AV SAMHÄLLETS RESURSER
FÖRDELAS ORÄTTVIST
MELLAN STAD OCH LAND.**

MAJORITETEN TYCKER INTE ATT RESURSER FÖRDELAS RÄTTVIST.

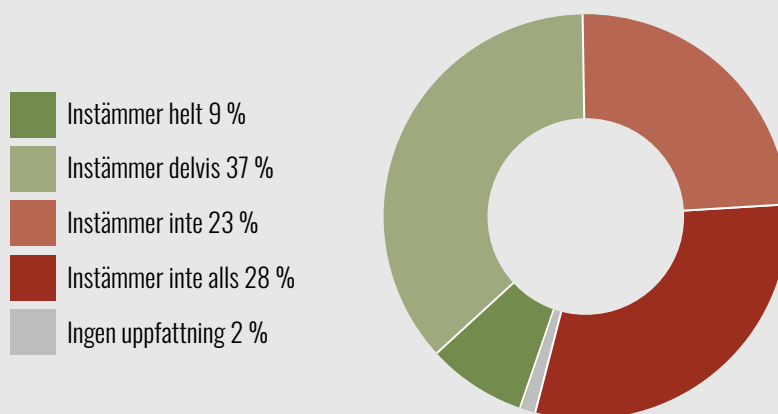
En majoritet, 83 procent, tycker inte att resurserna fördelas rättvist mellan städer och landsbygder. Samtidigt är det delade uppfattningar bland de svarande vad som skulle vara rättvist. Ungefär hälften instämmer i påståendet *De som väljer att bo på landsbygden kan inte förvänta sig att få samma samhällsservice som de som bor i städer får.*

Som jämförelse visar en rapport från SOM-institutet², baserad på undersökningar till hela befolkningen, att nästan nio av tio är positiva till att behålla skolor i glesbygd och mindre orter. Viljan att bevara skolor i landsbygder är inte ett egenintresse, utan verkar handla mer om principiella förhållningssätt enligt studien. Men, också det principiella har en gräns. Nästan hälften av de som svarat tycker att människor som bor i glesbygd och mindre orter får vara beredda på sämre tillgång på service. Och när det gäller högre utbildning tycker nästan hälften att det är ett bra förslag att centralisera den till de stora städerna och universiteten.

Samhällets resurser fördelas rättvist mellan stad och land

Den som väljer att bo på landsbygden kan inte förvänta sig att få samma samhällsservice

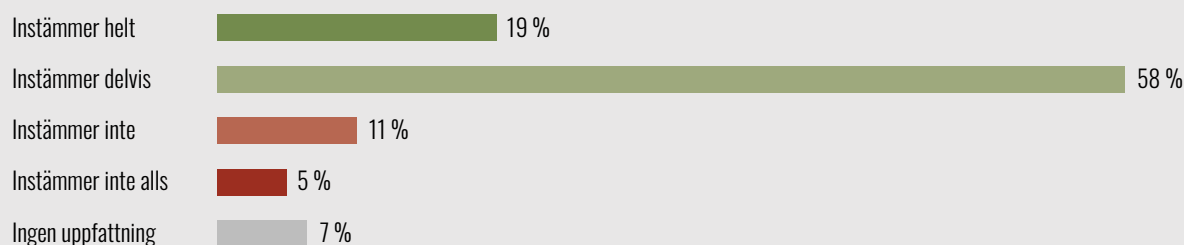

LANDSBYGDSVÄLJARNA TAR EGET ANSVAR — MEN INTE FÖR ALLT.

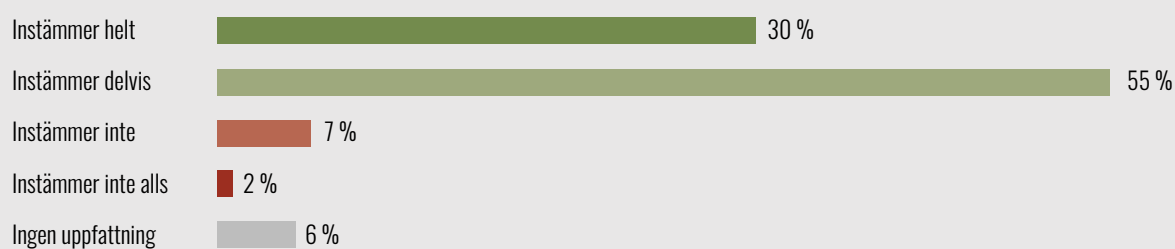
Undersökningen visar tydligt att många av de frågor som landsbygdsväljarna tycker är viktigast hör till de olika politiska nivåerna, och är inte så lätta att själva ta tag i och lösa i bygden.

Men landsbygdsväljarna lägger inte allt ansvar på politikerna, utan tycker att de själva också har ett ansvar. 77 procent instämmer i påståendet *Jag har ett ansvar att utveckla platsen jag bor på*, varav 19 procent svarar att de instämmer helt, och 58 procent att de instämmer delvis. 85 procent instämmer i påståendet *Man ska engagera sig i lokala organisationer*, vilket visar på vikten av det lokala civilsamhället. 74 procent är också positiva till påståendet *Man ska inte vänta på staten för att lösa problem, utan ta egna initiativ*.

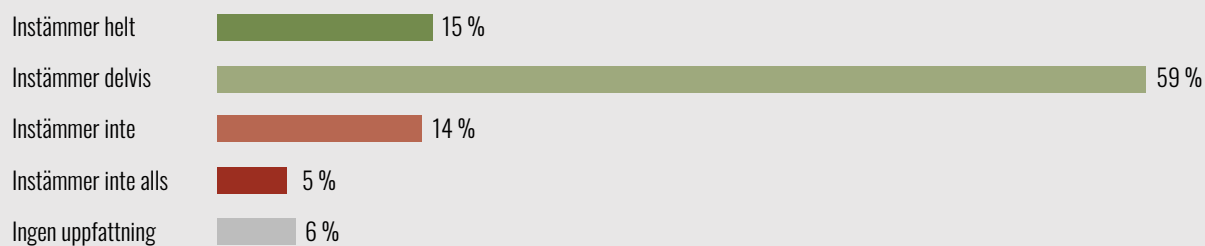
Jag har ett ansvar att utveckla platsen jag bor på

Man ska engagera sig i lokala organisationer

Man ska inte vänta på staten för att lösa problem, utan ta egna initiativ

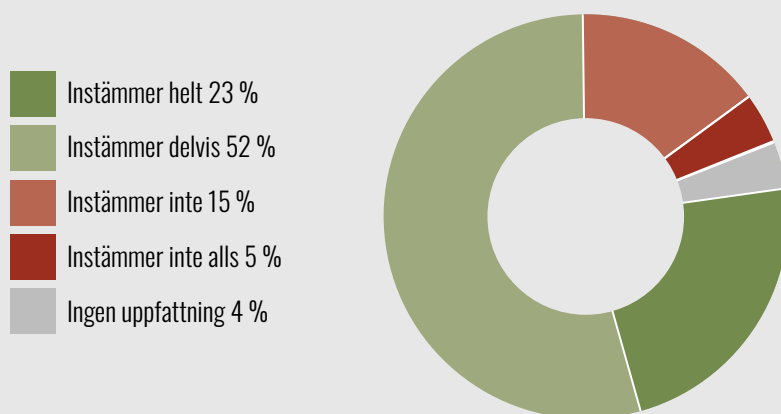

TRE AV FYRA KÄNNER FRAMTIDSTRO FÖR PLATSEN DE BOR PÅ.

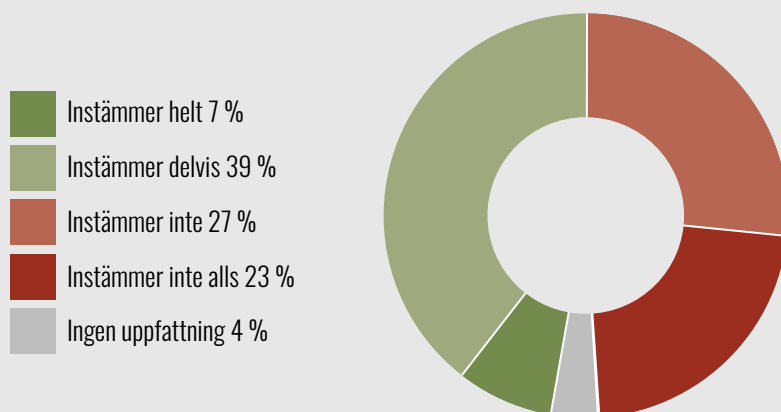
Trots att man ser problem med resursfördelning, demokratiskt inflytande och oro för nedmontering är ändå tre av fyra (76 procent) positiva, och svarar att de känner framtidstro för platsen de bor på. Det visar på att man vill bo där man bor. Även om man är missnöjd med sjukvård, vägar och skola ser man det inte som ett alternativ att flytta till en annan plats.

Nästan hälften, 46 procent, svarar att de skulle kunna tänka sig att betala mer i skatt, om pengarna gick till att utveckla landsbygderna. Det är lika många som anser att de idag får valuta för de pengar de betalar i skatt, och det är något fler som svarar att de inte skulle kunna tänka sig att betala mer i skatt även om pengarna gick till att utveckla landsbygderna.

Jag känner framtidstro för platsen jag bor på

Jag får valuta för de pengar jag betalar i skatt

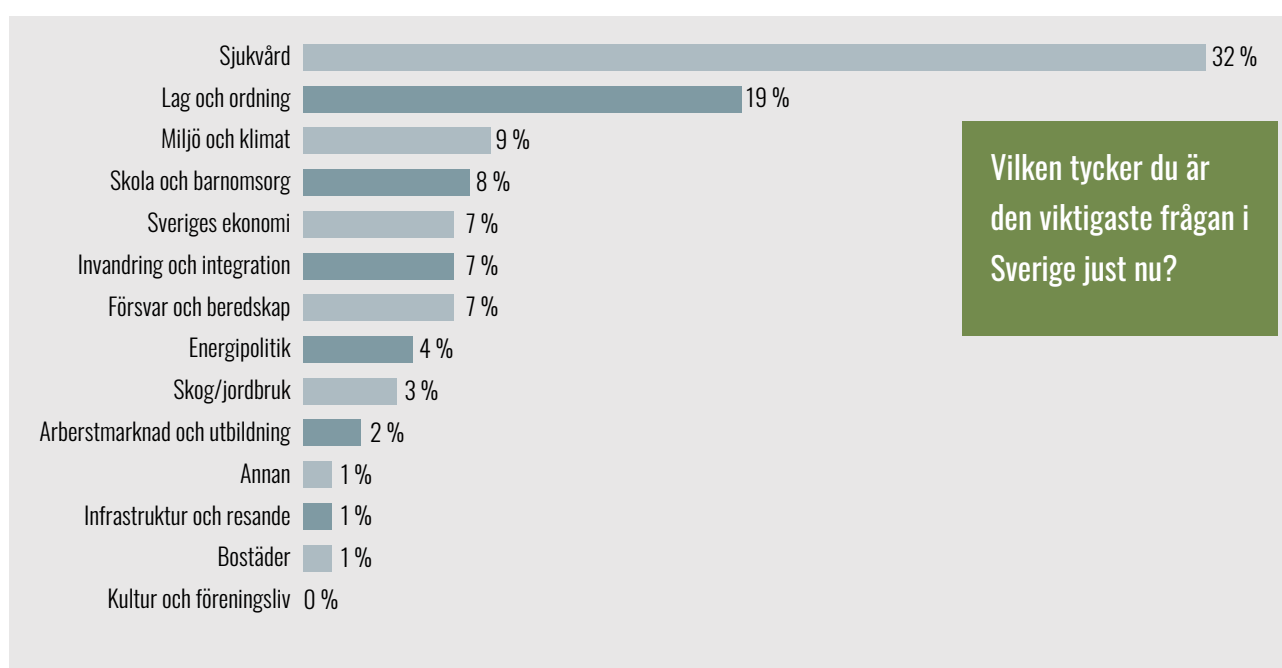
**SJUKVÅRD
ÄR DEN KLART
VIKTIGASTE
FRÅGAN.**

LANDSBYGDSVÄLJARNAS VIKTIGASTE FRÅGOR.

Det är både likheter och skillnader i hur landsbygdsbor väljer den viktigaste frågan lokalt och nationellt. Jämfört med hela befolkningen prioriterar landsbygdsbor i samma ordning – men en ännu större andel tycker att toppfrågorna är viktigast.

Var tredje landsbygdsbo anser att sjukvård är den viktigaste frågan i Sverige just nu

Sjukvård är i topp när landsbygdsbor svarar på *Vilken är den viktigaste frågan i Sverige just nu?* På andra plats kommer *Lag och ordning*, och på tredje plats *Miljö och klimat*. På fjärde plats kommer *Skola och barnomsorg*. Så långt prioriterar landsbygdsbor de politiska frågorna på samma sätt som befolkningen i stort gör³. För landsbygdsbor är sjukvårdsfrågan ännu viktigare än för resten av befolkningen, 1 av 3 landsbygdsbor rankar sjukvård högst, jämfört med 1 av 4 i hela befolkningen.

³ Indikator Opinion, april 2024.

Undersökningen genomförs på uppdrag av Sveriges Radio Ekot.

Kvinnor och män i landsbygder mer samstämda än män och kvinnor nationellt

När hela befolkningen blir tillfrågade syns en skillnad mellan hur män och kvinnor svarar när de väljer den viktigaste frågan, där sjukvård är högst upp bland kvinnor, och lag och ordning högst upp för män. Bland landsbygdsbor syns den skillnaden inte lika tydligt. Både män och kvinnor prioriterar sjukvård högst, och lag och ordning som näst viktigaste fråga. Sedan skiljer det sig åt mer även bland kvinnor och män i landsbygder.

Topp tre kvinnor

1. Sjukvård 35 %
2. Lag och ordning 18 %
3. Skola och barnomsorg 12 %

Topp tre män

1. Sjukvård 28 %
2. Lag och ordning 21 %
3. Invandring och integration 10 %

Höger och vänster prioriterar olika nationellt

När hela befolkningen blir tillfrågade syns en skillnad mellan hur män och kvinnor svarar när de väljer den viktigaste frågan, där sjukvård är högst upp bland kvinnor, och lag och ordning högst upp för män. Bland landsbygdsbor syns den skillnaden inte lika tydligt. Både män och kvinnor prioriterar sjukvård högst, och lag och ordning som näst viktigaste frågan. Sedan skiljer det sig åt mer även bland kvinnor och män i landsbygder.

Topp tre vänster

1. Sjukvård 40 %
2. Miljö och klimat 19 %
3. Skola och barnomsorg 13 %

Topp tre varken eller

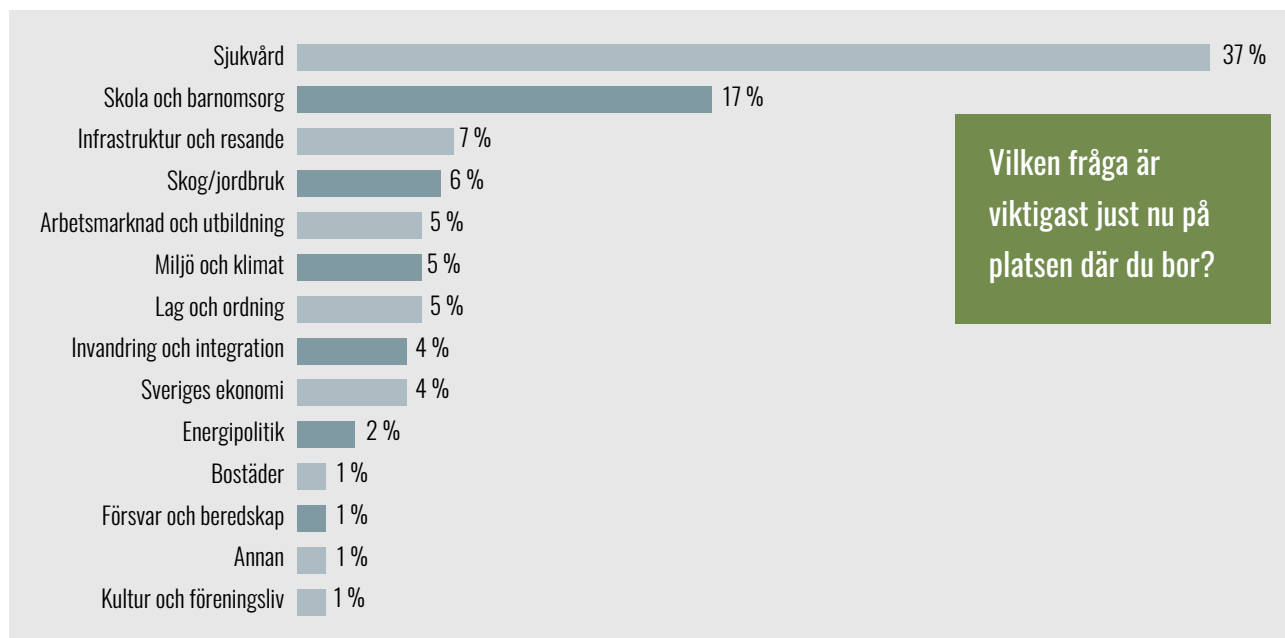
1. Sjukvård 38 %
2. Lag och ordning 16 %
3. Miljö och klimat /Skola och barnomsorg 8 %

Topp tre höger

1. Lag och ordning 31 %
2. Sjukvård 21 %
3. Invandring och integration 12 %

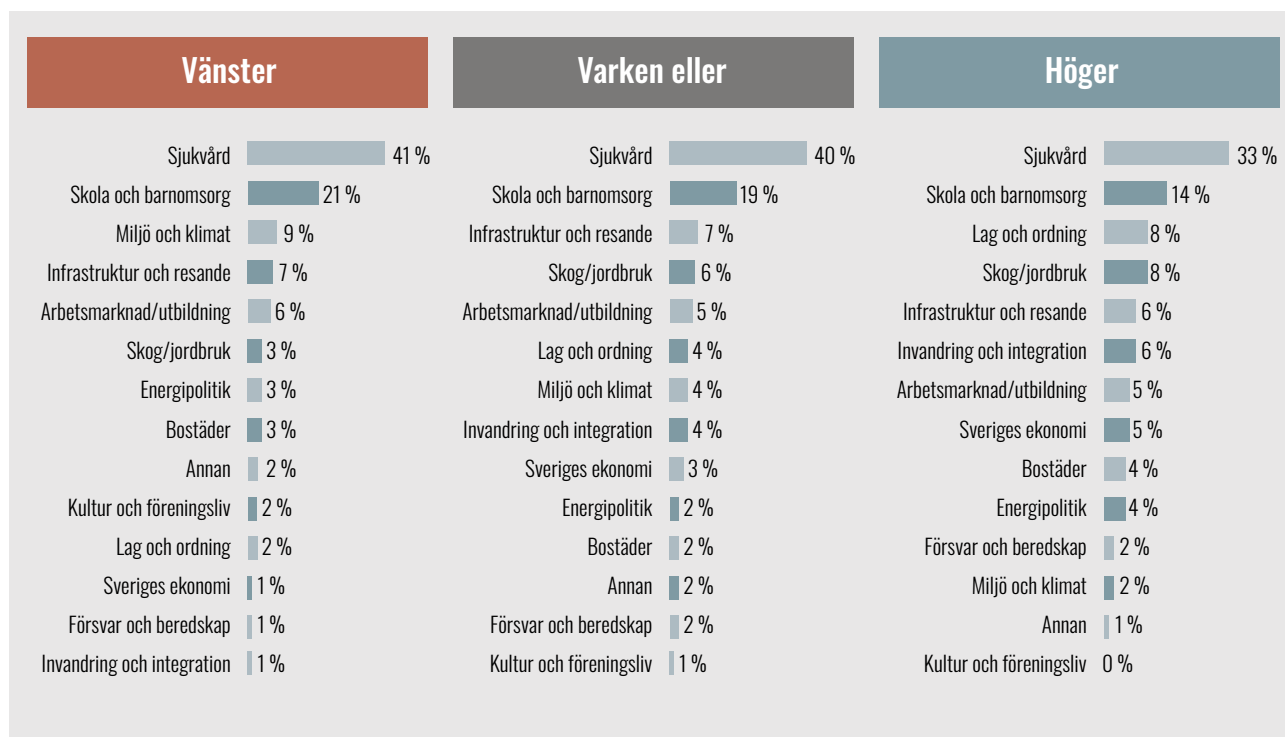
Hälften tycker att sjukvård och skola är viktigast där man bor

Det är stora skillnader i vilka frågor landsbygdsbor tycker är viktigast i Sverige och vilka frågor som är viktiga på platsen de bor. *Sjukvård* är högt prioriterad i båda fallen, 32 procent svarar att den är den viktigaste frågan nationellt, och 37 procent att det är den viktigaste frågan på den plats där de bor. *Lag och ordning*, *Miljö och klimat* samt *Försvar och beredskap* prioriteras högre som nationell fråga än som lokal fråga. *Skola och barnomsorg*, *Infrastruktur och resande* samt *Skog/jordbruk* prioriteras högre när frågan handlar om den viktigaste frågan lokalt än för Sverige som helhet.

Landsbygdsväljare både till höger och vänster prioriterar sjukvård och skola

På frågan om vilken som är den viktigaste frågan på platsen där du bor är samma två frågor i topp över hela den politiska skalan: *sjukvård* och *skola/barnomsorg*.

LANDSBYGDSVÄLJARNAS EGNA ORD OM SIN VIKTIGASTE FRÅGA.

Efter att de svarande hade prioriterat sin viktigaste fråga fick de möjligheten att ge ett fritextsvar på frågan *Du svarade att (alternativ) var den viktigaste frågan. Beskriv varför du tycker att det är den viktigaste frågan där du bor.* I det här avsnittet redovisas sammanfattningar av respondenternas svar på fritextfrågan, tillsammans med exemplifierande citat. Till sammanfattningarna av fritextsvaren har vi delvis använt AI.

Oron kring sjukvård är stor

37 procent svarar att sjukvård är den viktigaste frågan på platsen där de bor, och nästan lika många (32 procent) svarar att det är den viktigaste frågan för Sverige som helhet. 545 personer lämnade fritextsvar. Tillgång – eller brist på tillgång - till sjukvård är något som många respondenter lyfter, särskilt de som är från orter där sjukhus och vårdcentraler riskerar att läggas ned på grund av besparingar. Ekonomisk press och besparingar är ett tema som respondenterna lyfter. Många svar belyser den ekonomiska pressen på sjukvården, där regioner och kommuner kämpar med att balansera budgetar samtidigt som efterfrågan på vård ökar.

Flera skriver i fritextsvaren om hur man är orolig för att regionerna ska spara pengar genom att centralisera vården och lägga ned vård som ligger nära där respondenterna bor. Det är inte bara platsperspektiv och nedläggningshot som gör att respondenterna väljer sjukvård som den viktigaste frågan. De är oroade över långa väntetider för behandlingar och operationer. Det finns också några som är nöjda med vården, men som ändå tycker att det är en viktig fråga att prioritera.

"Man la ner akutmottagningen utan vettig anledning."

Man, 28, Lidköping

"Vi har idag en bra hälso-/sjukvård på vår VC med kompetent personal. Oftast finns möjlighet att få en akut tid samma dag. Viktigt att kommunerna tilldelas medel att detta kan fortsätta."

Kvinna, 79, Leksands kommun

"Det är besparingar inom sjukvården och viktigt att vi får ha kvar sjukhus och vård i närheten av där vi bor."

Kvinna, 62, Katrineholms kommun

"Nedskärningar drabbar och har drabbat mindre orter först."

Man, 70, Arvika kommun

"För att många med mig får vänta i många månader för att få tid för operationer t.ex. stod i kö för ny knäled i 9 månader. Men mkt värre än så vet jag att det finns tomma avdelningar på SKAS när folk väntar på hjälp. Och det är personalbrist."

Kvinna, 45, Mariestads kommun

"Finns många viktiga frågor när man bor på en mindre ort. Att sjukhuset får vara kvar är viktigt för bygden. Vi vet att idag så lever vi längre och då behövs sjukvård på orten. hotats av besparings-skäl. Viktigt att det blir kvar. För stunden är det avblåst."

Kvinna, 64, Arvika kommun

Skola och barnomsorg – en av de viktigaste landsbygdsfrågorna

Skola och barnomsorg hamnar på en tydlig andraplats (17 procent) på listan över de viktigaste frågorna i den egna bygden, men bara på plats fyra (8 procent) på listan över vilken fråga som är viktigast i Sverige just nu. 261 personer lämnade fritextsvar.

Landsbygdsborna lyfter att nedskärningar och resursbrist leder till att skolor, särskilt på landsbygden, läggs ner. Det resulterar i längre resvägar och större klasser, vilket i sin tur påverkar barnens lärande negativt.

Många känner en stor oro för barns utbildning, eftersom utbildningen är grundläggande för både enskildas möjligheter att skapa sig ett gott liv - och för hela samhället.

De svarande uttrycker ett starkt behov av investeringar i skolans kvalitet, tillgång till kvalificerad personal, och att utbildningspolitik ska genomsyras av ett långsiktigt tänkande.

Infrastruktur och resande

Infrastruktur och resande ses som den viktigaste frågan på platsen där de bor för 7 procent, men bara 1 procent svarar att det är den viktigaste frågan för Sverige. 105 personer lämnade fritextsvar.

I fritextsvaren ser vi en oro för dåligt underhållna vägar och avsaknaden av säkra cykelvägar. De dåliga vägförhållandena efter svåra väderförhållanden har lett till skadade vägar och i förlängningen en osäker resemiljö för både bilister och cyklister.

Respondenterna uttrycker behovet av fler buss- och tågförbindelser, för att ha något alternativ till bilen. Detta är särskilt viktigt för ungdomar och andra utan tillgång till bil, och ses som en avgörande faktor för att kunna upprätthålla en levande landsbygd och minska beroendet av fossila bränslen.

Behoven av infrastruktur ser olika ut på de olika landsbygder som respondenterna bor i. De som bor på platser som växer snabbt lyfter att infrastrukturen är nödvändig för att hantera de krav som kommer med en ökande befolkning.

” Vi har barn och skolan fungerar inte bra just nu på grund av brist på behörig personal. Handlar troligen i grunden på att kommunen ”sparar” pengar.”

Man, 40, Vetlanda

” Eftersom byskolor och fungerande förskolor stängs ner utan tillräckligt god anledning.”

Kvinna, 27, Bollnäs kommun

” Ingen bussförbindelse till närmaste stad. En stad (liten) 1 mil bort och en stad (också liten) 1,4 mil bort. I ena staden finns tåg för vidare pendlingsmöjlighet till stad med mycket arbete, 4 mil bort. För jobb där krävs pendling med bil och där finns inga parkeringsplatser om man inte kan betala 3-5 tusen per månad för fast parkering.”

Kvinna, 39, Lindesbergs kommun

**”VI MÅSTE HA EN
MYCKET HÖGRE
SJÄLVFÖRSÖRJNINGSGRAD
I HELA VÅRT LAND.”**

Skog och jord

Tre procent av de svarande tycker att skog/jordbruk är den viktigaste frågan för Sverige, och sex procent svarar att det är den viktigaste frågan på platsen där de bor. 80 personer lämnade ett fritextsvar där de beskrev varför de tycker att det är den viktigaste frågan.

Många lyfter att skog och jordbruk skapar jobb och bidrar till att upprätthålla lokalsamhällen. Ett annat framträdande tema är behovet av ökad självförsörjning och livsmedelsproduktion inom Sverige för att säkra nationell matförsörjning, särskilt i tider av kris. Många framhåller vikten av hållbara metoder inom skogs- och jordbrukssektorn för att skydda miljön, främja biologisk mångfald och hantera klimatförändringar.

Äganderätsfrågor och lagstiftning som påverkar skogs- och jordbruksverksamhet diskuteras också, inklusive hur EU-regler och svenska lagar påverkar de som arbetar inom dessa sektorer. Skog och jordbruk beskrivs inte bara som ekonomiska verksamheter utan också som en del av respondenternas livsstil och kulturella identitet, särskilt för de som lever nära eller av naturen.

Miljö och klimat

Nio procent anser att miljö och klimat är den viktigaste frågan för Sverige just nu, och fem procent att det är den viktigaste frågan på platsen där de bor. 72 personer lämnade fritextsvar.

Respondenterna ser miljö- och klimatfrågor som både en lokal och global utmaning. En del svar ger konkreta exempel på hur klimatförändringar redan påverkar deras lokala miljö, såsom förändrade vädermönster, ökad frekvens av extremväder, och påverkan på den biologiska mångfalden. Respondenterna diskuterar behovet av att minska resursslöseri, skydda naturliga resurser, och öka investeringarna i hållbara teknologier och praxis. Många uttrycker frustration över bristande politisk vilja eller effektiva åtgärder för att hantera miljö- och klimatutmaningar. Det finns även en diskussion om behovet av starkare miljölagstiftning och mer ambitiösa klimatmål.

"Jag är uppvuxen på landsbygden och jobbar med lantbruk så jag har sett hur viktigt det är med naturbruk för att hålla pulsen utanför tätbebyggt område. Hur mycket kringliggande arbetstillfällen skog/jordbruksbranschen ger. Dessutom förstår jag att jordbruket är av den största vikt för att hålla en livsmedelsberedskap."

Kvinna, 20, Älmhults kommun

"Vi måste ha en mycket, mycket högre självförsörjningsgrad om minst 80% i hela vårt land. Äganderätten och brukanderätten måste också förstärkas för oss jord- och skogsbrukare."

Man, 71, Krokoms kommun

"För jag bor på landsbygden så jag ser hur vacker naturen är och märker hur den påverkas av vårt nya klimat."

Kvinna, 23, Gagnef kommun

"En medveten och snabb omställning till ett mer hållbart och rättvist samhälle är helt avgörande för våra förutsättningar att leva drägliga liv där människors får tillräckliga behov uppfylla för att orka fungera tillsammans."

Man, 38, Östersunds kommun

" Saknar lokal polisstation. Finns sällan bil att skicka om det är något på gång."

Man, 45, Töreboda kommun

" Buset rycker närmare och närmare även i en relativt liten stad som jag bor i. Inte längre enbart ett storstadsproblem."

Man, 61, Hudiksvalls kommun

" För jag vill kunna känna mig trygg oavsett var jag befinner mig och oavsett tid på dygnet men det gör jag inte, särskilt inte som kvinna."

Kvinna, 20, Simrishamns kommun

" Min kommun har varit en industri-kommun som nu förmodligen behöver ställa om och bredda arbetsmarknaden."

Man, 36, Nybro kommun

" Allt hänger ihop och utbildning arbetsmarknad avgör hur medborgare ska klara alla utmaningar. Jobb, skatteunderlag, utbildade invånare som kan vårda och utbilda i sin tur."

Kvinna, 75, Söderhamns kommun

" För att det bor många invandrare här som har svårt att integreras och få jobb. Det behövs politiska åtgärder för att de bättre ska kunna vara en del av samhället."

Kvinna, 29, Fagersta kommun

Lag och ordning

Lag och ordning är den näst viktigaste frågan (19 procent) i Sverige, enligt respondenterna. På platsen där man bor är det bara fem procent som tycker att den är viktigast. 69 personer har skrivit fritextsvar där de beskriver varför de tycker att det är den viktigaste frågan. Många respondenter tar upp problem med gängkriminalitet, ökad narkotikahandel, och allmän brottslighet som påverkar deras känsla av trygghet.

Särskild oro uttrycks över ungdomsbrottslighet och dess påverkan på samhället. Respondenterna uttrycker frustration över bristfällig polisenärvaro och resursbrist inom rättsväsendet, vilket gör det svårt att hantera kriminalitet effektivt. Det finns också en uppfattning om att samhället har tappat kontroll över lag och ordning. Svaren pekar på behovet av mer förebyggande åtgärder, som aktiviteter för ungdomar för att hålla dem borta från kriminalitet, och en större insats från samhället för att skapa säkra miljöer.

Arbetsmarknad och utbildning

Två procent tycker att arbetsmarknad och utbildning är den viktigaste politiska frågan för Sverige, och fem procent tycker att det är den viktigaste frågan på platsen där de bor. 74 personer har lämnat fritextsvar.

Många uttrycker oro för hög arbetslöshet och bristen på arbetsmöjligheter, särskilt för ungdomar och personer med lägre utbildning. Det finns en medvetenhet om behovet av att diversifiera arbetsmarknaden.

Många ser utbildning som nyckeln till att skapa fler och bättre arbetstillfällen och betonar behovet av att utbildningen ska vara anpassad till arbetsmarknadens behov. Arbetstillfällen är en källa till ekonomisk stabilitet och trygghet för både individer och samhället som helhet, enligt respondenterna. Det finns en förväntan på att kommunen ska spela en aktiv roll i att främja arbetsmarknaden genom att skapa förutsättningar för företagande, utbildning och sysselsättning. Utbildning ses som en central del av att möta arbetsmarknadens behov och skapa förutsättningar för ekonomisk tillväxt och hållbar utveckling.

Invandring och integration

Sju procent tycker att invandring och integration är den viktigaste frågan för Sverige just nu, fyra procent tycker att det är den viktigaste frågan på platsen där de bor. 43 personer har lämnat fritextsvar. Många respondenter uttrycker oro över de ekonomiska kostnaderna för invandring, inklusive effekter på jobb, sociala bidrag och offentliga tjänster som pension, sjukvård och skolor. Det finns en tydlig oro för att invandrare inte integreras väl i samhället, med kommentarer om arbetslöshet, bristande anpassning till svenska normer och lagar, och utmaningar med att upprätthålla säkerhet och ordning.

Ett återkommande tema är kopplingen mellan invandring och ökad kriminalitet, inklusive gängbildningar, våld och narkotikahandel. Svaren visar på en frustration över politiska beslut och hantering av invandrings- och integrationsfrågor, med kritik mot vad många ser som ineffektiva eller misslyckade strategier. Det finns uttryck för ökad spänning och klyftor mellan olika befolkningsgrupper, samt upplevelser av rasism och utanförskap. Flera svar betonar behovet av åtgärder för att hantera problemen. Det finns också synpunkter på hur invandring bidrar till samhället genom att tillföra kompetent arbetskraft och öka kulturell förståelse.

Sveriges ekonomi

Sju procent tycker att Sveriges ekonomi är den viktigaste frågan just nu för Sverige, och fyra procent på platsen där de bor. 44 personer har lämnat fritextsvar. Många uttrycker oro över stigande levnadskostnader, inklusive bensin- och matpriser, samt effekterna av höga räntor. Detta påverkar allt från möjligheten att bo kvar i sina hem till grundläggande konsumtion. Det finns en stark koppling mellan landets ekonomi och tillgången till grundläggande samhällstjänster såsom skola, sjukvård och äldreomsorg. Nedskärningar inom dessa områden nämns ofta i svaren.

Respondenter lyfter behovet av att ha en stabil och välfungerande ekonomi för att säkerställa allmän välfärd och infrastruktur, såsom vägunderhåll och energikostnader. Några lyfter att de upplever det som att beslut som fattas är mer anpassade för människor som bor i städer. Flertalet svar pekar på problem med hög inflation och en svag svensk krona som faktorer som försvagar köpkraft och bidrar till ekonomisk osäkerhet.

Bostäder

En procent tycker att bostäder är den viktigaste frågan nationellt, och tre procent tycker att det är den viktigaste frågan lokalt. 40 personer har lämnat fritextsvar. Många uttrycker svårigheter att hitta boende, särskilt för ungdomar, studenter, och äldre som söker mindre, mer lättskötta boenden efter att barnen har flyttat ut.

Höga bostadspriser och stigande räntor gör det svårt för förstagångsköpare och unga vuxna att komma in på bostadsmarknaden. Flertalet svar lyfter fram att nya bostadsprojekt är nödvändiga för att stödja lokala ekonomier och tillväxt, särskilt i områden där det sker en stor industriell satsning eller förväntad befolkningsökning.

Några svar pekar på administrativa och politiska problem, såsom byggstopp på grund av vattenbrist eller en dominans av dyra bostadsprojekt som inte tillgodoser behoven hos genomsnittsbefolkningen. Det finns en efterfrågan på en mer diversifierad bostadsmarknad där olika typer av bostäder byggs för att möta olika behov och ekonomiska förutsättningar.

" Samhället är alldeles för påverkat av den dåliga integration som råder, kostnaderna har dessutom blivit märkbart för höga och påverkar den svenska samhällsmodellen."

Man, 55, Vetlanda kommun

" På grund av dieselpriiser, elpriset och pris på bostäder."

Man, 52, Ystads kommun

" Som boende på landet kan man få högre kostnader då jag upplever att många av de besluts som görs tar inte med landsbygden i tanken. Lösningarna är ofta lätta att lösa om man bor i stan, men här ute upplever jag mer de som negativa."

Man, 26, Vara kommun

" Bostadsbrist gör att det blir stopp i "rotationen". Brist på lägenheter, så äldre med för stora hus inte kan sälja till yngre som vill bilda familj och flytta till hus."

Kvinna, 40, Älvsbyns kommun

" Tillgång och efterfrågan. Allmännyttan räcker inte till och villor, bostadsrätter är dyrare här än i övriga landet."

Kvinna, 67, Gotlands kommun

**”LOKAL
UTVECKLING KAN
LÖSA ANDRA VIKTIGA
SAMHÄLLSFRÅGOR.”**

Energipolitik

Fyra procent tycker att energifrågan är viktigast för Sverige, och tre procent tycker att den är viktigast på platsen där de bor. 45 personer har lämnat fritextsvar. Många uttrycker oro för höga elpriser. Det finns ett intresse för förnybara energikällor som sol- och vindkraft, men vissa är emot etablering av vindkraft nära bostäder. Respondenterna lyfter att höga energipriser kan påverka hushållens ekonomi negativt och göra det svårt för människor att ha råd att bo kvar på landsbygden eller att pendla till jobbet. En del respondenter lyfter behovet av att minska energiförbrukningen och att minska belastningen på miljön, samtidigt som behovet av tillförlitlig och billig energi kvarstår. Det finns oro för att energipolitiken inte tar hänsyn till regionala skillnader och att beslut som påverkar energiförsörjningen görs utan att beakta lokala förhållanden.

”Energifrågan delar samhället i två delar. Å ena sidan behöver vi mer energi, men det på landsbygdens bekostnad med stora vindsnurror som industrialiserar våran miljö. Det kan omöjligt vara miljövänligt med ökad energiförbrukning.”

Man, 35, Örnsköldsviks kommun

Försvar och beredskap

Sju procent tycker att försvar- och beredskapsfrågor är de viktigaste frågorna i Sverige just nu, och två procent tycker att det är de viktigaste frågorna för platsen där de bor. 25 personer har lämnat fritextsvar. Många uttrycker oro för den osäkra omvärldssituationen och hotet från främmande makter, särskilt med tanke på Rysslands oberäknelighet. De påpekar bristen på skyddsrum och beredskapslager, samt behovet av att förstärka kusten och förbättra kommuners och regioners beredskap. Några respondenter lyfter försvarsindustrins betydelse för vissa samhällen och regioner och behovet av att bevara den för att säkra samhällenas försvarskapacitet. Många efterfrågar mer information och riktlinjer för hur man bör agera vid eventuella kriser eller angrepp. Det framgår att försvar och beredskap ses som grundläggande för att säkra Sveriges suveränitet och trygghet som stat. Det påpekas att olika delar av landet kan ha olika förutsättningar och behov av beredskap och försvar, särskilt med tanke på geografiska faktorer och närheten till gränser.

”Jag bor i ett mindre samhälle så att skaffa en bättre beredskap där hade varit bra så att man kan ha mat och sådana förnödenheter nära tillhands om en kris skulle inträffa. Det finns många äldre också som kan behöva känna sig trygga eftersom dom kanske inte har någon annanstans att ta vägen.”

Kvinna, 18, Nyköpings kommun

Kultur och föreningsliv

Bara en procent tycker att kultur och föreningsliv är den viktigaste frågan på platsen där de bor, och 0 procent tycker att det är den viktigaste frågan för Sverige just nu. 10 personer har lämnat fritextsvar. Respondenterna betonar vikten av att människor möts i trevliga och positiva sammanhang. Kultur- och föreningsliv ses som centrala delar för att bygga gemenskap och främja en positiv inställning till den egna orten. Flera svar understryker betydelsen av kultur och fritid för att främja psykiskt välbefinnande och erbjuda aktiviteter för dem som kanske inte är intresserade av exempelvis idrott, musik, konst eller teater. Detta är särskilt relevant för ungdomar och äldre. Dessutom nämns bristen på kommunal finansiering och behovet av stöd till föreningar och kulturella anläggningar. Föreningslivets roll för att driva lokalsamhällets utveckling framhävs som viktig, särskilt på landsbygden. Stöd till föreningar, anläggningar och bygdegårdar anses vara avgörande för att bibehålla och förbättra livskvaliteten i mindre samhällen.

”Bidrar till ett positivt samhällsklimat. Gör stor skillnad på en liten ort om invånarna har en positiv inställning till orten och ser möjligheter att anordna aktiviteter.”

Man, 40, Vetlanda kommun

VÄLFÄRD OCH KOMMUNIKATIONER PRIORITERAS.

För att få en uppfattning om vilka politiska förslag landsbygdsbor tror har potential att förbättra förutsättningarna att bo i landsbygder fick respondenterna prioritera tre förslag. Frågan var:

Följande förslag nämns ofta i samband med att göra det lättare att bo, leva och verka i landsbygder.

Om du fick välja tre av dessa, vilka skulle det vara?

I de kommande diagrammen redovisas de sammanslagna prioriteringarna, de som har fått flest 1, 2 och 3. Ordningen på förslagen i prioriteringen är densamma, men vid en jämförelse med listan för de förslag som har fått flest förstaprioriteringar så har förslagen långt ner på listan några fler procent.

Välfärd och kommunikationer är temat för de mest populära förslagen.

Högst upp även här är vårdfrågan, formulerad som *Säkra tillgången till vård*.

På andra plats kommer *Sänk priset på drivmedel*, och hamnar därför över skolfrågan, som var på andra plats när respondenterna valde vilken som är den viktigaste frågan just nu på platsen där de bor.

Stoppa nedläggningen av skolor i landsbygder kommer sedan på tredje plats.

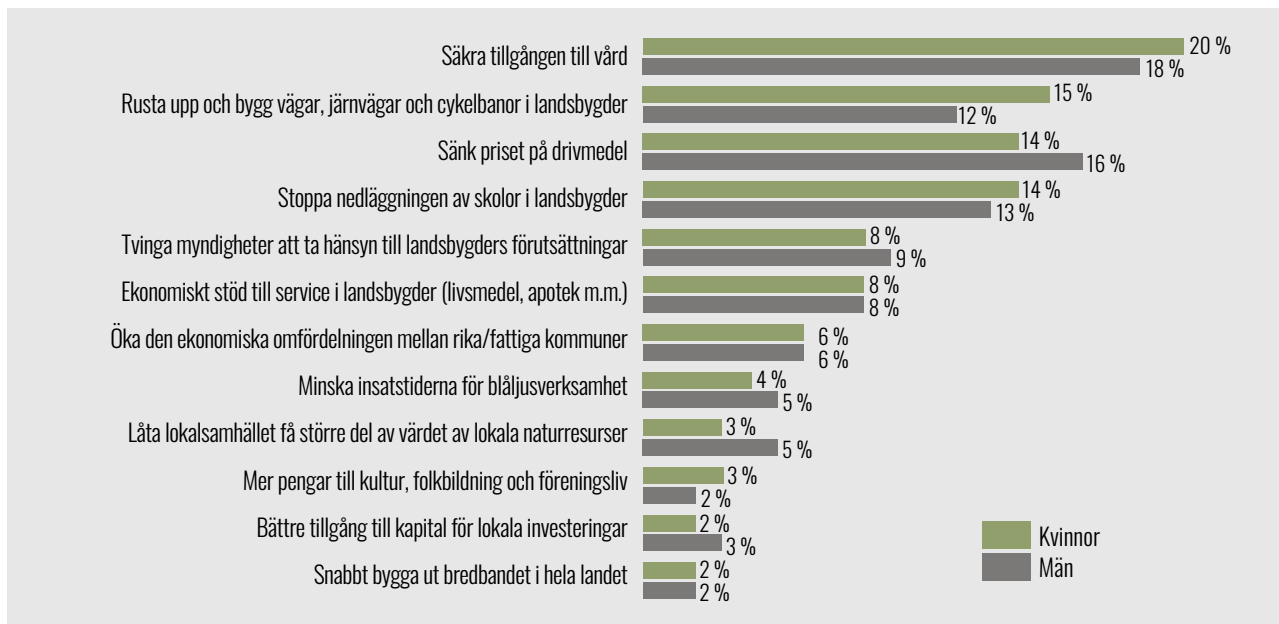
På fjärde plats kommer *Rusta upp och bygg vägar, järnvägar och cykelbanor i landsbygder*.

Prioritering av
politiska förslag
- samtliga.

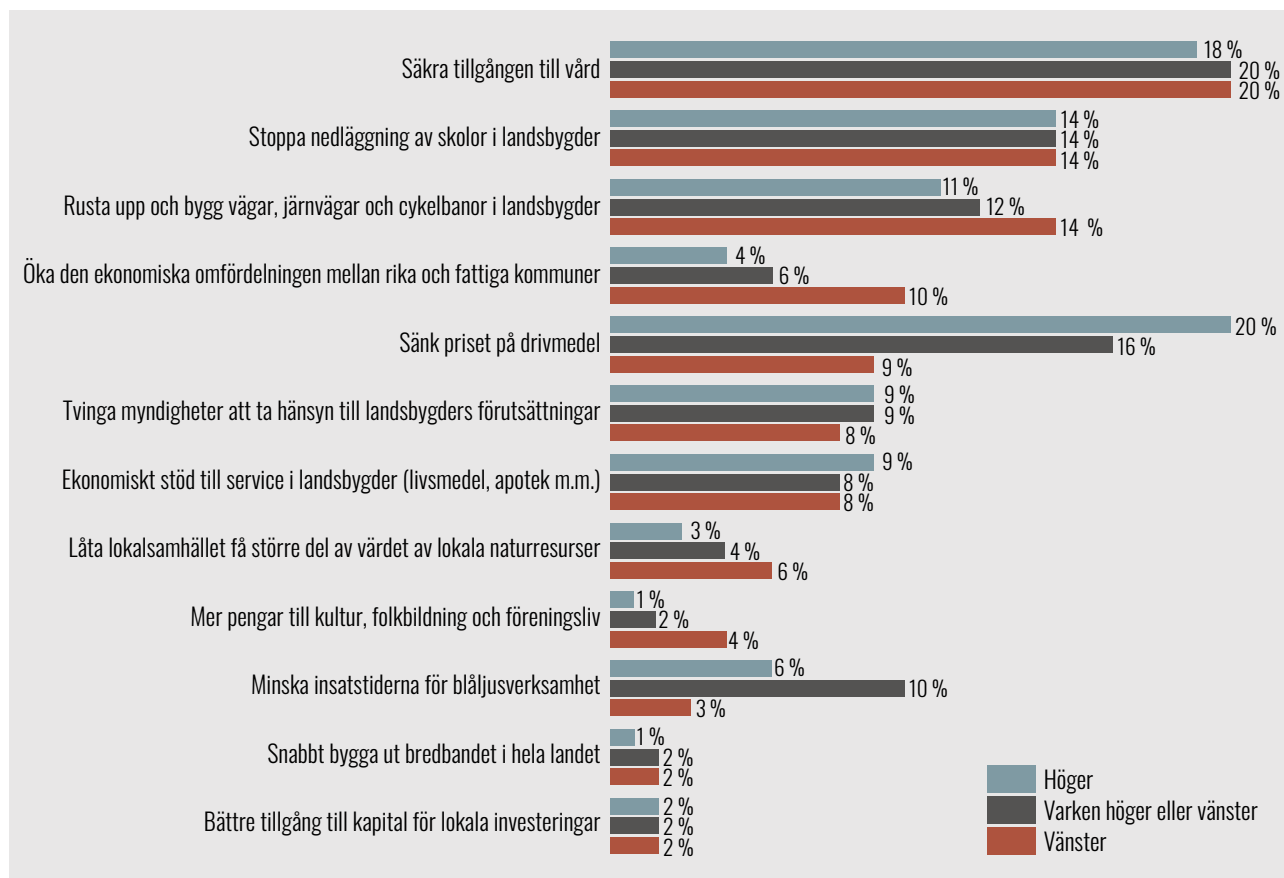
Kvinnor och män prioriterar nästan lika

När vi separerar kvinnor och män ser vi att förslaget *Rusta upp och bygg vägar, järnvägar och cykelbanor i landsbygder* är på andra plats när kvinnor prioriterar förslag, och byter därmed plats med *Sänk priset på drivmedel*. I diagrammet är enbart de som svarat antingen kvinna eller man medräknade. Alternativet annat fanns också med i enkäten, men den gruppen är för liten för att kunna bryta ut till en egen kategori i ett diagram.

Väljare till höger och vänster prioriterar också nästan lika

När vi delar upp hur väljare från de tre olika grupperna har svarat ser vi att prioriteringarna är liknande, men att väljare till vänster sätter infrastruktur högre än drivmedelspriser.

OM UNDERSÖKNINGEN.

Undersökningen riktar sig till människor som bor på landsbygder. Det saknas en vedertagen definition av vem som klassas som landsbygdsbo, och definitionen görs vanligtvis utifrån syftet med studien. I den här undersökningen är det relevanta de som själva identifierar sig som landsbygdsbor. I tidigare rapporter från Hela Sverige ska leva har vi kommit fram till att de som anser sig bo på landsbygden är de som bor utanför kommunernas centralorter, det vill säga i de övriga tätorterna och i ren landsbygd utanför tätort. I de glesaste kommunerna ser man sig som landsbygdsbo även om man bor i centralorten, som oftast inte bebos av fler än 3000 personer. När vi ställt frågan *Bor du i stan eller på landet?* i enkäter riktade till hela befolkningen svarar 35 procent att de bor på landet.³

Urval

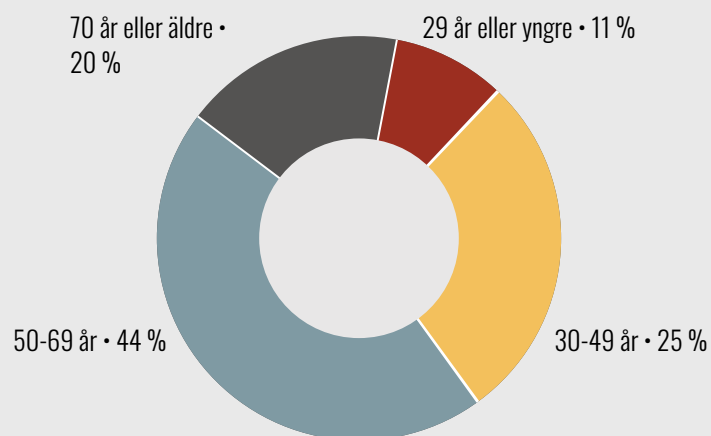
I denna undersökning har vi operationaliserat den definitionen genom en kombination av Statistiska centralbyråns (SCB) regionala indelningssystem, H-regioner, och postens landsbygdsutdelning. H-regioner är en gruppering av kommuner efter lokalt och regionalt befolkningsunderlag längs skalan storstad-glesbygd. Urvalsramen inkluderar alla invånare i kategori H6, vilket SCB definierar som kommuner med färre än 27 000 invånare inom en 30 kilometers radie från kommunens centrum. Dessutom ingår personer som bor i kategorierna H5 (tätbygden) och H4 (mellanbygden), förutsatt att dessa personer bor utanför centralorten. Det urvalet har gjorts baserat på att de bor i ett postnummerområde med landsbygdsutdelning. För att säkerställa att personerna i urvalet också definierade sig själva som landsbygdsbor ställdes frågan *Var bor du?* där 76 procent svarade att de bor på *ren landsbygd* och 21 procent svarade att de bor i en *mindre tätort*. Tre procent svarade att de bor i en *större stad* eller *storstad*.

Metod och genomförande

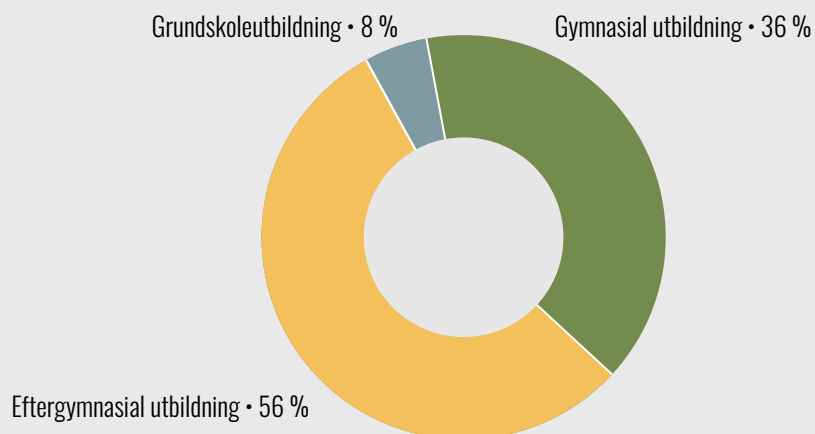
Landsbygdsbarometern är genomförd av Indikator Opinion på uppdrag av Riksorganisationen Hela Sverige ska leva. Undersökningen riktade sig till ett slumpmässigt urval av 5220 landsbygdsbor i åldrarna 18 till 80 år. Totalt samlades 1594 svar in vilket ger en svarsfrekvens på 31 %. Datainsamlingen genomfördes mellan 5 mars och 1 april 2024 med en så kallad "push-to-web-metod". En inbjudan skickades med post till respondentens folkbokföringsadress och undersökningen var möjlig att besvara digitalt genom att logga in med en individuell svarskod eller QR-kod. Påminnelser skickades via SMS.

Åldersgrupp

Utbildning

Var bor du?

Var är du huvudsakligen uppväxt?

Riksorganisationen
Hela Sverige ska leva arbetar
för goda villkor i hela landet, en god
landsbygdsutveckling och en god
balans mellan stad och land.

Vi företräder tusentals lokala utvecklings-
grupper och stöttas av ett 40-tal
medlemsorganisationer som vill att
hela Sverige ska leva.

**HELA
SVERIGE.**

*Hela Sverige
ska leva!*

HELA SVERIGE SKA LEVA

www.helasverige.se

Telefon: 010-489 13 50

E-post: info@helasverige.se

Kontaktperson Landsbygdsbarometern

Josefin Heed, e-post: josefin.heed@helasverige.se

Telefon: 010-489 13 57

